
FSMA_2017_23 van 6/12/2017

Koppelverkoop: tenuitvoerlegging door de FSMA

Toepassingsgebied:

De richtsnoeren die hier aan bod komen, zijn van toepassing op de volgende ondernemingen (hierna “de gereglementeerde ondernemingen”):

- de kredietinstellingen naar Belgisch recht indien zij beleggingsdiensten en –activiteiten verrichten [*], met uitzondering van de bijkantoren die zij in een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte (hierna “EER-lidstaat”) hebben gevestigd;
- de beleggingsondernemingen naar Belgisch recht, met uitzondering van de bijkantoren die zij in een andere EER-lidstaat hebben gevestigd;
- de in België gevestigde bijkantoren van beleggingsondernemingen en kredietinstellingen, indien zij beleggingsdiensten verrichten, voor zover die ondernemingen en instellingen ressorteren onder het recht van een Staat die geen lid is van de EER;
- de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging in effecten naar Belgisch recht, indien zij diensten verrichten uit hoofde van artikel 6, lid 3, van Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (herschikking) (hierna “de ICBE-richtlijn”), met uitzondering van de bijkantoren die zij in een andere EER-lidstaat hebben gevestigd; en,
- de externe beheerders van alternatieve beleggingsfondsen naar Belgisch recht, indien zij diensten verrichten uit hoofde van artikel 6, lid 4, van Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2011 inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen en tot wijziging van de Richtlijnen 2003/41/EG en 2009/65/EG en van de Verordeningen (EG) nr. 1060/2009 en (EU) nr. 1095/2010 (hierna “de AIFM-richtlijn”), met uitzondering van de bijkantoren die zij in een andere EER-lidstaat hebben gevestigd.

Deze richtsnoeren zijn ook van toepassing op de volgende gereglementeerde ondernemingen:

- de in België gevestigde bijkantoren van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen die ressorteren onder het recht van een andere EER-lidstaat, wat de beleggingsdiensten en –activiteiten betreft die zij op Belgisch grondgebied verrichten;
- de in België gevestigde bijkantoren van beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging in buitenlandse effecten, wat de diensten uit hoofde van artikel 6, lid 3, van de ICBE-richtlijn betreft die zij op Belgisch grondgebied verrichten;
- de in België gevestigde bijkantoren van externe beheerders van buitenlandse alternatieve beleggingsfondsen, wat de diensten uit hoofde van artikel 6, lid 4, van de AIFM-richtlijn betreft

[*] I.e. de beleggingsdiensten en –activiteiten die worden opgesomd in deel A van bijlage I bij Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU (herschikking), en de nevendiensten die worden opgesomd in deel B van diezelfde bijlage I.

- die zij op Belgisch grondgebied verrichten; en,
- de beleggingsondernemingen die ressorteren onder het recht van derde Staten en die wettelijke toestemming hebben om beleggingsdiensten te verrichten in België, wat de transacties betreft die zij op Belgisch grondgebied verrichten.

Samenvatting/Doelstellingen:

Dit document handelt over de door de Europese Autoriteit voor Effecten en Markten (hierna “ESMA”) gepubliceerde richtsnoeren voor koppelverkoop en over de tenuitvoerlegging van die richtsnoeren door de FSMA, voor zover het niet om een voor het overige verboden transactie gaat.

Geachte mevrouw,

Geachte heer,

Krachtens artikel 16 van de ESMA-verordening¹ kan ESMA richtsnoeren richten tot bevoegde autoriteiten of financiëlemarktdeelnemers met het oog op het invoeren van consistente, efficiënte en effectieve toezichtspraktijken binnen het Europees Stelsel voor financieel toezicht en het verzekeren van de gemeenschappelijke, uniforme en consistente toepassing van het recht van de Europese Unie.

Artikel 16, lid 3, van die ESMA-verordening luidt als volgt: *“bevoegde autoriteiten en financiëlemarktdeelnemers spannen zich tot het uiterste in om aan die richtsnoeren (...) te voldoen”* en *“binnen twee maanden nadat een richtsnoer (...) is gegeven, bevestigt elke bevoegde autoriteit of zij aan dat richtsnoer (...) voldoet of voornemens is die op te volgen. Wanneer een bevoegde autoriteit daaraan niet voldoet of niet voornemens is die op te volgen, stelt zij de Autoriteit daarvan in kennis, met opgave van de redenen.”*.

In die context heeft ESMA op 22 december 2015 “Richtsnoeren voor koppelverkoop” geformuleerd².

Die richtsnoeren zijn gebaseerd op Richtlijn 2014/65/EU van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 betreffende markten voor financiële instrumenten en tot wijziging van Richtlijn 2002/92/EG en Richtlijn 2011/61/EU (hierna “de MiFID II-richtlijn”).

¹ Verordening (EU) nr. 1095/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 tot oprichting van een Europese toezichthoudende autoriteit (Europese Autoriteit voor effecten en markten).

² De in artikel 16, lid 3, alinea 2, van de ESMA-verordening vermelde termijn van twee maanden is ingegaan op 11 juli 2016, de datum waarop deze richtsnoeren in de verschillende talen van de Europese Unie zijn gepubliceerd, en is geëindigd op 12 september 2016.

Deze richtsnoeren zijn, met ingang van 3 januari 2018, datum van inwerkingtreding van de MiFID II-richtlijn^{3,4}, van toepassing op de beleggingsondernemingen (in de zin van artikel 4, lid 1, 1), van de MiFID II-richtlijn), op de kredietinstellingen (in de zin van artikel 4, lid 1, 1), van Verordening (EU) nr. 575/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 26 juni 2013 betreffende prudentiële vereisten voor kredietinstellingen en beleggingsondernemingen en tot wijziging van Verordening (EU) nr. 648/2012) indien zij beleggingsdiensten en –activiteiten verrichten (in de zin van artikel 4, lid 1, 2), van de MiFID II-richtlijn), op de beheervenootschappen van instellingen voor collectieve belegging in effecten (in de zin van artikel 2, lid 1, b), van Richtlijn 2009/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 juli 2009 tot coördinatie van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen betreffende bepaalde instellingen voor collectieve belegging in effecten (herschikking) (hierna “de ICBE-richtlijn”) indien zij diensten verrichten uit hoofde van artikel 6, lid 3, van de ICBE-richtlijn, en op de externe beheerders van alternatieve beleggingsfondsen (in de zin van artikel 5, lid 1, a), van Richtlijn 2011/61/EU van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2011 inzake beheerders van alternatieve beleggingsinstellingen en tot wijziging van de Richtlijnen 2003/41/EG en 2009/65/EG en van de Verordeningen (EG) nr. 1060/2009 en (EU) nr. 1095/2010 (hierna “de AIFM-richtlijn”) indien zij diensten verrichten uit hoofde van artikel 6, lid 4, van de AIFM-richtlijn. Zij zijn ook van toepassing op de autoriteiten die bevoegd zijn voor het toezicht op die ondernemingen.

Deze richtsnoeren geven toelichting bij de draagwijdte van artikel 24, lid 11, van de MiFID II-richtlijn, dat luidt als volgt: *“Indien een beleggingsdienst samen met een andere dienst of een ander product wordt aangeboden als onderdeel van een pakket of als voorwaarde waarvan de overeenkomst of dat pakket afhankelijk wordt gesteld, deelt de beleggingsonderneming aan de cliënt mee of het mogelijk is de verschillende componenten afzonderlijk te kopen en voorziet zij in een apart bewijsstuk van de kosten van elke component. Indien de kans bestaat dat de risico’s die uit die overeenkomst of dat pakket, aangeboden aan een niet-professionele cliënt, voortvloeien, verschillen van de risico’s die aan de verschillende componenten afzonderlijk verbonden zijn, geeft de beleggingsonderneming een adequate beschrijving van de verschillende componenten van de overeenkomst of het pakket en van de wijze waarop de interactie ervan de risico’s wijzigt.”* In de goedkeuring van die richtsnoeren wordt voorzien door de laatste alinea van voornoemd artikel, die luidt als volgt: *“ESMA ontwikkelt, in samenwerking met EBA en EIOPA, uiterlijk op 3 januari 2016 richtsnoeren voor de beoordeling van en het toezicht op koppelverkoop, waarin met name wordt aangegeven in welke situaties koppelverkoop in strijd is met de in lid 1 vastgestelde verplichtingen, en werkt deze richtsnoeren periodiek bij.”*

In het kader van de MiFID II-richtlijn verwijst het begrip “koppelverkoop” naar *“het aanbieden van een beleggingsdienst samen met een andere dienst of een ander product als onderdeel van een pakket of als voorwaarde waarvan de overeenkomst of het pakket afhankelijk is gesteld”*⁵.

³ Richtlijn (EU) 2016/1034 van het Europees Parlement en de Raad van 23 juni 2016 tot wijziging van Richtlijn 2014/65/EU betreffende markten voor financiële instrumenten.

⁴ Punt I van de ESMA-richtsnoeren verduidelijkt dat zij van toepassing zijn vanaf 3 januari 2017. Met die datum wordt de datum bedoeld waarop de MiFID II-richtlijn daadwerkelijk in werking zal treden.

⁵ Artikel 4, lid 1, 42), van de MiFID II-richtlijn.

Verder wordt er in het toepassingsgebied van die richtsnoeren op gewezen dat:

- *“mogelijk andere gedragsnormen”* (dan bepaald in de MiFID II-richtlijn) *“van toepassing zijn voor producten of diensten die door middel van koppelverkoop worden verkocht, of voor het pakket dat het resultaat van de koppelverkoop is, alsook dat deze richtsnoeren niets afdoen aan de verplichting van bedrijven om aan dergelijke toepasselijke voorschriften te voldoen”*;
- *“deze richtsnoeren van toepassing zijn op het samenstellen van pakketten en gebundelde pakketten, tenzij dit verboden is op grond van wetgeving die van toepassing is op de producten of diensten die onderdeel van het pakket uitmaken”*.

Concreet komen in die richtsnoeren de volgende punten aan bod:

- volledige openheid inzake prijs en kosten;
- duidelijke weergave en tijdige communicatie van informatie over prijs en kosten;
- (indien relevant) volledige openheid met betrekking tot belangrijke informatie over kenmerken en risico's die geen verband met de prijs houden;
- (indien van toepassing) duidelijke weergave en tijdige communicatie van belangrijke informatie over kenmerken en risico's die geen verband met de prijs houden;
- duidelijke weergave en communicatie van 'facultatieve aankoop';
- adequate opleiding voor relevant personeel;
- belangenverstremgeling in de beloningsregelingen van het verkooppersoneel; en,
- recht op annulering na verkoop.

Verder bevatten de richtsnoeren enkele voorbeelden. Bedoeling daarvan is te verduidelijken hoe de ondernemingen zich in de praktijk aan bepaalde richtsnoeren kunnen conformeren, in de wetenschap dat er alternatieve manieren bestaan om die richtsnoeren in de praktijk te brengen.

Door toelichting te geven bij de gedragsnormen en de organisatorische maatregelen die worden verwacht van de ondernemingen die aan koppelverkoop mogen doen, strekken die richtsnoeren ertoe een coherente en passende benadering vast te stellen voor het toezicht op de betrokken ondernemingen, en zo ook bij te dragen tot een versterking van de beleggersbescherming in alle lidstaten.

De FSMA is van oordeel dat deze richtsnoeren nuttige verduidelijking verstrekken over de toepassing van artikel 24, lid 11, van de MiFID II-richtlijn over koppelverkoop, en zal ze in haar toezichtsinstrumentarium opnemen.

* * *

Hoogachtend,

De Voorzitter,

JEAN-PAUL SERVAIS

Bijlage: [FSMA 2017 23-1 / ESMA-richtsnoeren voor koppelverkoop \(ESMA/2016/574 NL\)](#).